

TARJIMA USULLARI: ANTUAN DE SENT-EKZYUPERINING "KICHKINA SHAHZODA" ASARI MISOLIDA

Abdushukurova Soxiba Faxriddin qizi
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
soxibaabdushukurova@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu ilmiy tezisdagi, Antuan de Sent-Ekzyuperining "*Kichkina shahzoda*" asari misolida badiiy tarjima usullari tahlil qilinadi. Badiiy tarjimadagi turli usullar, jumladan, literal tarjima, adaptatsiya, parafrazing va yaratish, o'rganiladi va ularning tarjima jarayonidagi roli ko'rsatiladi. Asar matnini boshqa tilga ko'chirishda tarjimonning ijodiy yondashuvi va madaniy farqlarni hisobga olishning ahamiyati ta'kidlanadi. "*Kichkina shahzoda*" asari misolida tarjima usullari amaliyotda qanday qo'llanilishini, shuningdek, tarjima jarayonida madaniy o'zgarishlar va tilni moslashtirishning zarurligini ko'rsatib o'tadi. Ushbu tezis, badiiy tarjimaning nazariy asoslarini, tarjima usullarining samarali qo'llanilishini va tarjimonning ijodiy ro'lini tushunishga yordam beradi.

KALIT SO'ZLAR: Badiiy tarjima, tarjima usullari, literal tarjima, adaptatsiya, parafrazing, madaniy farqlar, ijodiy yondashuv, antuan de sent-ekzyuperi, kichkina shahzoda, tarjimonning ro'li, tarjima nazariyasi, badiiy adabiyot

СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА: НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ АНТУАНА ДЕ СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ «МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ»

Абдушукурова Сохиба Фахриддин кызы
Студентка Термезского государственного
педагогического института

АННОТАЦИЯ: В данной научной статье анализируются методы художественного перевода на примере произведения Антуана де Сент-Экзюпери «Маленький принц». Изучаются различные методы перевода, такие как буквальный перевод, адаптация, парафразирование и творчество, и подчеркивается их роль в процессе перевода. Особое внимание уделяется значению творческого подхода переводчика и учёту культурных различий при переносе текста на другой язык. На примере произведения «Маленький принц» демонстрируется применение методов перевода на практике, а также необходимость учитывать культурные изменения и адаптировать язык в процессе перевода. Данная статья способствует пониманию теоретических основ художественного перевода, эффективного применения методов перевода и творческой роли переводчика.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Художественный перевод, методы перевода, буквальный перевод, адаптация, парафразирование, культурные различия, творческий подход, Антуан де Сент-Экзюпери, Маленький принц, роль переводчика, теория перевода, художественная литература

TRANSLATION METHODS: ON THE EXAMPLE OF ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY'S "THE LITTLE PRINCE"

Abdushukurova Sokhiba Fakhriddin qizi
Student of Termiz state pedagogical institute

ANNOTATION: This scientific thesis analyzes methods of literary translation using Antoine de Saint-Exupéry's "The Little Prince" as an example. Various translation methods, including literal translation, adaptation, paraphrasing, and creation, are explored, highlighting their roles in the translation process. The importance of the translator's creative approach and the consideration of cultural differences when transferring a text into another language is emphasized. The example of "The Little Prince" illustrates the practical application of translation methods and the necessity of adapting language and cultural nuances during translation. This thesis aids in understanding the theoretical foundations of literary translation, the effective application of translation methods, and the creative role of the translator.

KEYWORDS: literary translation, translation methods, literal translation, adaptation, paraphrasing, cultural differences, creative approach, Antoine de Saint-Exupéry, The Little Prince, translator's role, translation theory, literary works

KIRISH

Tarjima, nafaqat tilni, balki madaniyatni ham o'zgartirish jarayonidir. Adabiy tarjimaga alohida e'tibor qaratilgan, chunki badiiy asarlarni tarjima qilishda nafaqat so'zlar, balki ular orqali yaratilgan tasvirlar, ruhiyat va muallifning ijodiy uslubi ham boshqa tilda saqlanishi lozim. Badiiy tarjima usullarini tahlil qilishda muhim omil sifatida Antuan de Sent-Ekzyuperining "*Kichkina shahzoda*" asari misolini keltirish mumkin. Bu asar nafaqat bolalar adabiyotida, balki butun dunyo badiiy adabiyotida katta ahamiyatga ega bo'lib, uning tarjimasini o'ziga xos tarjima usullari va yondashuvlarni talab qiladi.

Badiiy tarjimada tarjima usullari

Tarjima jarayonida qo'llaniladigan usullar turlicha bo'lishi mumkin. Badiiy tarjima, xususan, badiiy asarlarni boshqa tilga ko'chirishda qiyinchiliklar mavjud, chunki asarlarni tushunish uchun nafaqat so'zlarning, balki madaniyat, ijtimoiy kontekst, estetik va badiiy jihatlarni ham hisobga olish zarur. Badiiy tarjima usullaridan eng keng tarqalganlari quyidagilardir:

Literal tarjima: Bu usulda asarning ma'nosi iloji boricha to'g'ri va aniq tarzda tarjima qilinadi. Literal tarjimadan foydalanganda asar original tuzilishi va ma'nosini saqlashga harakat qilinadi. Biroq, literal tarjima madaniy farqlarni hisobga olishda ba'zan muammolar yuzaga kelishi mumkin.

Adaptatsiya: Tarjimada madaniy va lingvistik farqlarni hisobga olgan holda, ba'zi iboralarga o'zgartirishlar kiritiladi. Bu usulda maqsad - o'quvchiga matnni ancha tushunarli qilishdir.

Parafrazing: Asl matnning mazmunini saqlagan holda, tarjimon so'zlarni va iboralarni boshqacha tarzda ifodalashga harakat qiladi. Bu usulda asarning umumiy ruhini va mazmunini to'liq uzatishga erishiladi.

Creative translation: Tarjimonning ijodiy yondashuvi orqali asarning badiiy va estetik jihatlari saqlanadi. Badiiy asarlarda, ayniqsa, badiiy tarjima yaratish jarayonida tarjimon original asar matnining ruhini saqlab, yangi tilda o'ziga xos tarzda aks ettiradi.

Literal tarjima usulida asar matnining so'zma-so'z tarjimasini amalga oshiriladi. Bu usulda ma'no imkon qadar aniq va to'g'ri saqlanadi, lekin ba'zan bu usulda tarjima qilingan matn o'zbek tilida tabiiy bo'lmasligi mumkin.

"Asosiy narsa ko'z bilan ko'rinmaydi."

"What is essential is invisible to the eye."

Bu jumla literal tarzda tarjima qilingan, chunki tarjimadagi ma'no aniq va original matn bilan mos keladi.

Adaptatsiya usulida tarjimon asar matnini yangi tilga o'zgartirishda madaniy farqlarni hisobga oladi. Bu usulda ba'zi so'zlar yoki iboralar o'zgartiriladi, shuningdek, ma'lum bir madaniyatga moslashtiriladi.

"Katta odamlar juda g'aroyib."

"Grown-ups are very strange."

Bu misolda, "katta odamlar" iborasi ingliz tilida "grown-ups" deb tarjima qilingan, chunki ingliz tilida bu ibora o'zbekchadagi "katta odamlar"ga mos keladi. Madaniy kontekstda, bu o'zgarish tabiiy ko'rinadi.

Parafrazing usulida asl matnning ma'nosi saqlanadi, lekin so'zlar va ifodalar boshqacha tarzda beriladi. Bu usulda tarjimon matnni o'zgartirish orqali uning mazmunini aniq va tushunarli qilishga harakat qiladi.

"Sen o'zing o'rgatgan narsalar uchun abadiy mas'ul bo'lib qolasan."
"You become responsible, forever, for what you have tamed."

Bu misolda asl ma'no saqlanib, lekin "narsalar" va "o'rgatgan" so'zlari parafraz qilinib, ingliz tilidagi "tamed" (tamesh) so'zi qo'llanilgan, bu orqali tarjima yanada tushunarli va tabiiy bo'lgan.

Yaratilgan tarjima usulida tarjimom matnning badiiy va estetik jihatlarini saqlagan holda, tarjima qilishga intiladi. Bu usulda tarjimom original asarning o'ziga xosligini va ruhini yangi tilda yaratadi.

"Faqat yurak bilan to'g'ri ko'rish mumkin."

"One sees clearly only with the heart."

Bu misolda tarjimom badiiy tarzda, lekin ma'no saqlangan holda, so'zlarni moslashtirgan va asarning estetik tuzilishini saqlagan. Yuqorida keltirilgan misollar turli tarjima usullari – literal tarjima, adaptatsiya, parafrazing va yaratish – yordamida "*Kichkina shahzoda*" asarining ba'zi jumllarining ingliz tiliga tarjimasi ko'rsatilgan. Har bir usulning o'ziga xos yondashuvi va ahamiyati bor. Tarjima jarayonida asl matnning ma'nosini to'liq uzatish, badiiy va madaniy jihatlarni hisobga olish zarur.

XULOSA

Tarjima usullari, ayniqsa badiiy tarjimada, asar mazmunini va estetik jihatlarini saqlab qolish uchun katta ahamiyatga ega. "*Kichkina shahzoda*" asari misolida ko'rsatilgan tarjima usullari - literal tarjima, adaptatsiya, parafrazing va yaratish - badiiy tarjimaning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bo'lgan yondashuvlardir. Asar matnini yangi tilga ko'chirishda tarjimom nafaqat tilni, balki madaniyat va badiiy jihatlarni ham hisobga olishi kerak. Shuningdek, tarjima jarayonida madaniy farqlar va lingvistik xususiyatlarni inobatga olish muhimdir. "*Kichkina shahzoda*" asarining tarjimasi, tarjima nazariyasini va amaliyotini o'rganishda ajoyib misol bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sent-Ekzyuperi, A. de. (1943). *Kichkina shahzoda*. Paris: Gallimard.
2. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall.
3. Nida, E. A. & Taber, C. R. (2003). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: Brill.
4. Комилов Н. Бу қадимий санъат // Таржима санъати (Мақолалар тўплами). 3-китоб. – Тошкент, 1976.
5. Kamoljonovich, S. J., & O'G, Y. N. U. B. (2022). BADIY TARJIMA UCHUN TARJIMA USULLARI TAHLILI (IAN TUHOVSKIY ASARLARI MISOLIDA). *Ta'lim fidoyilari*, 18(5), 32-37.
6. Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge.

